

dünk, sokkal inkább elválasztanak, minthogy egymáshoz vezessenek és összekössenek. Életünk völgyeibe és mélységeibe kell alászállnunk, ott vagyunk egész közel egymáshoz, ott tartozunk össze és ott találunk egymásra. Az a mi nagy közös vonásunk, melyet mindannyian tapasztalunk, mely alól senki sem kivétel, hogy mindnyájan *vétkezünk*, tévelygünk és életünket ezerféle fonákságban és dőreségben töltjük el. Az a további közös vonásunk, hogy mindnyájan *súlyos időket* élünk, az élet talánnyá válik és felelni rá nem tudunk. Végül, amiben egyik ponttól a másikig, kétezer évvel Krisztus után éppen úgy, mint előtte „párthusok és médek és elámiták . . .” és mindnyájan benne vagyunk, az, hogy meg kell *halnunk*. Ebben vagyunk egymás mellett, mint gyermekek a körben, mikor egymás kezét fogják. Mondhatnám, hogy a halál is olyan középpont, amelyre mindnyájunk szeme néz, amit kivétel nélkül mindnyájan ismerünk. Természetesen sötét és szomorú középpont! Nem kicsi dolog, hogy életünk középpontjában a halál van, a *halál* és ami megelőzi: bűn és szenvedés. Nehány évvel ezelőtt városunkban egy szintársulat a „halottak táncát” adta elő; középen állott a halál, körülötte minden rangú és korú emberek és mindenikhez, csaknem úgy, mint a pütkösi történetben, saját nyelvén beszélt, mindenki megértette, mindenkinek engedelmeskednie kellett, a földmivesnek, világfinak, katonának, koldusnak, királynak, az anyának és aggastyánnak egyaránt; e jelenetnek abban volt a nagy hatása, hogy mindenkinek látta, ezt mondta: igen, így van, igaz, ez a mi sorsunk, így kell engedelmeskednünk a halálnak. Óh, igaz: a világnak van középpontja — a halál! Az élet egyszer elpihen — a sírnál; a különbségek megszűnnek — a halálban. Gondoljunk most, mit jelent a pütkösd? Nem mást, minthogy a halál e középpontja mögött, új világközeppontra támad; a halál mögött az *élet fejedelme*; a mulandóság mögött az örökkévalóság; a meghalás mögött a *feltámadás!* A pütkösdben nem az érthetetlen, hogy ott olyan valami történik, ami mindenkire érvényes és amihez mindenkinek köze van. Ebben nincs csodálni való. A szenvedő, vétkező, meghaló ember képében is látunk naponként olyant, amihez mindenkinek köze van, s amiben mind hasonlóak vagyunk; itt azonban éppen az érthetetlen és megfoghatatlan, hogy most bűn helyett megbocsátást, végzet helyett irgalmat, mulandóság és sír helyett örökéletet mondanak;

a véletlen helyébe Isten akarata és gondviselése, az emberi bölcsesség helyébe Isten ígéje kerül, amiből élünk. Ezt a nagy átváltozást nem lehet megérteni. Azt, hogy a sötétségben ülő népnek fény ragyog fel. Ez a csoda a *Szentlélek csodája*. Amikor az ember megérti, hogy úgy Isten gyermeke, amint van, Isten örökkévaló karjaiba vette, minden mulandósága dacára a sírtól és itélettől nem retteg, az idők zavaros folyása közepette reménysége van, — egyszóval, amikor Jézus Krisztust megérti — akkor nem kicsi szellemével értette meg, hanem Isten, tulajdon Szentlelke tett bizonyosságot. Az a Szentlélek csodája, hogy Jézus Krisztust élővé teszi, igazságát a középre állítja, mint olyan igazságot, mely nekem és neked, minden időn és nemzedéken át igazság marad. Elközelített az Isten országa! Idegenekből és jövevényekből Isten lakótársaivá lehetünk! Ki ne örvendene ennek? Ki ne imádná Őt?

Elközelített az Istennek országa. Hogy lehet azonban, hogy még mindig oly keveset érzünk és tudunk róla. Honnan van, hogy ez az üzenet, mely felnyithatja a sírokat és feltámaszthatja a halottakat, olyan kicsi, megszokott, mellékes üzenetté vált közöttünk? Megpróbálok rá felelni: életünk egy hosszú fal mellett való utazáshoz hasonlít, melyet mindegyre titkos mennybevezető ajtók törnek át. Nem vagyunk messze Isten országától. Nincs olyan pontja a körnek, mely ne lenne vonatkozásban a középponttal. Még egy pillanat sincs az időben az örökkévalóság fénye nélkül. Nincs halandóság, mely halhatatlanságba ne öltözködhetnék. S ha mégis üres és halott szakaszokat látunk életünkben, ha továbbra is a falakkal és nem az ajtókkal állunk szemben, ha csak csüggedünk, csak kétségbeesünk és csak az enyészetet látjuk, mindennek nem így kellene lennie, s csodálkoznunk kell, hogy mégis így van. Óh, bárcsak azon csodálkoznánk, hogy milyen messze vagyunk Istentől. Ha sehol sem látunk ajtókat, melyek a halálból az életre vezetnek, ne helyzetünkön, a gonosz embereken és e sötét világon siránkozzunk, hanem saját vakságunkon és dőreségünkön; azon, hogy nincs fülünk, hogy halljuk, szemünk, hogy lássuk, szájunk, hogy hirdessük Isten nagyságos dolgait, amiket pedig minden helyzetben és minden pillanatban hallanunk, látunk és hirdetniünk kellene. A pütkösi üzenet nagy vétkünkre és felelősségünkre vezet rá. Gondoljunk Jézus szavára: „aki velem nincs, ellenem van.” A Szentlélek mintha ott volna a fal mögött és maga-